

Vastaukset STM:n kommentteihin liittyen lausuntoon, joka koskee rajat ylittävää alkoholin etämyyntiä

4. kysymys: Jos etämyynti mahdollistettaisiin ilman rajoituksia, mitä seurauksia tällä mahdollisesti EU-oikeuden näkökulmasta olisi kansalliselle monopolijärjestelmälle ja sen hyväksyttävyydelle? Entä kansallisen perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta?

Voisiko tästä vielä tiivistetysti todeta, mikä on vastaus kysymykseen? Lausunnossa todetaan joissain kohdissa, että etämyynnin salliminen ei uhkaisi Alkon monopoliasemaa, koska etämyyntien alkoholijuomien kulutuksen osuus on ollut vain 2 % kansallisesta alkoholin kokonaiskulutuksesta. Onko tämä siis peruste myös EU-oikeudellisesta näkökulmasta sille, että Alkon monopoliasema ei vaarantuisi? Ja onko osuus myynnistä ainoa peruste sille, ettei monopoliasema vaarantuisi ja missä raja menee?

Etämyynnin osuushan voisi kasvaa, kun oikeustilaa selvennetään hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti.

Vastaus kysymys 4:

Näkemyksemme mukaan etämyynti ei vaaranna Alkon yleishyödylliseen tarkoitukseen perustuvaa asemaa Suomen alkoholituotteiden vähittäismyyntimarkkinoilla, jos etämyynnin sääntelyn valmistelun yhteydessä varmistetaan tehokas valvonta sekä teknisin keinoin että saatavuutta rajoittamalla vähittäisjakelun osalta. Etämyynnin nyky menetelmien mukaan arvioitu määrä on vain n.2 % kokonaiskulutuksesta, mikä johtaa

päätelmään, jonka mukaan SEUT 37 artiklan mukaisesti toimivan yksinoikeusjärjestelmän jatkuvuus ja toiminta ei näin ollen vaarannu.

Lausunnossa käsitellään rajat ylittävää verkossa tapahtuvaa etämyyntiä, joka ei itsessään tapahdu kansallisilla vähittäismyyntimarkkinoilla, joilla Alkon yksinoikeusjärjestelmä nykyisellään toimii. Lupajärjestelmän muutos ei-taloudellisin perustein saatavuutta ja syrjimättömyyttä koskevien luvanmyöntämisperusteiden soveltamisen osalta koskee ETA-alueelta tapahtuvaa ja ETA-alueelle suuntautuvaa rajat ylittävää etämyyntiä. Kyseessä ei ole yleinen ja abstrakti toimenpide vaan nykyisen objektiivisiin kriteereihin perustuvan lupajärjestelmän kehittäminen digitaalisen markkinaympäristön vaatimusten mukaisesti. Rajat ylittävä ETA-alueelta käsin tapahtuva etämyynti sisältää sekä EU-tuomioistuimessa että Ruotsin tuomioistuinjärjestelmässä tunnistetulla tavalla maahantuonnin ja "vähittäismyynnin", eli se ei ole luonteeltaan kansallisessa markkinaympäristössä tapahtuvaa vähittäismyyntiä.

Alkon yleishyödyllinen asema ja nykyinen lupajärjestelmä perustuu siihen, että yksinoikeusjärjestelmällä säännellään saatavuutta alkoholilain päämäärän mukaisesti. Kyseinen yleistä etua kansanterveydellisten ja sosiaalisten haittojen ehkäisyn kautta edistävä lupajärjestelmä ei siis perustu taloudellisiin vaan kansanterveydellisiin päämääriin.

Alkoholilainsäädännön päämäärä on huomioitava sekä vähittäismyynnin (SEUT 34 artikla) että verkossa tapahtuvan etämyynnin (SEUT 34 ja 56 artikla, direktiivit 2000/31/EY ja 2000/6/123/EY täsmentävät SEUT 56 artiklaa) osalta, sääntelyn tulee tavaroiden ja palveluiden vapaan liikkuvuuden osalta muodostaa johdonmukainen kokonaisuus, jossa huomioidaan kansallisen ja ylikansallisen markkinakehyksen yhteensovittaminen. Alkon asema voisi siis vaarantua, jos etämyynnin volyymi kasvaisi siten, että yksinoikeusjärjestelmän perustana olevat yleisestävät saatavuuden rajoittamiseen liittyvien vähittäismyyntiä koskevien päämäärien saavuttaminen vaarantuisi. Etämyynnin osalta alkoholin aiheuttamat haittavaikutukset suuntautuvat kansallisten toimijoiden harjoittaman tuotteiden vaihdannan osalta Suomen rajojen ulkopuolelle. Lupajärjestelmän muuttaminen johdonmukaisesti siten, että siihen lisätään oma lupatyypinsä rajat ylittävän etämyynnin osalta on johdonmukainen huomioiden alkoholilain systematiikka ja sen päämäärät. Lupajärjestelmän täydentäminen ei kuitenkaan yksinään keinona riitä alkoholilain päämäärien tehokkaaseen turvaamiseen, minkä myötä Suomeen ETA-alueelta suuntautuvan etämyynnin osalta on sovellettava vähittäisjakelun rajoituksia, joilla varmistetaan tehokas valvonta. Lausunnossa on käsitelty verkossa tapahtuvaa etämyyntiä, minkä osalta on tuotu esille, että ikä- ja päihtymiskontrollin yhteydessä verkkotoiminnan sääntelykehyksessä tulee huomioida myös teknisten keinojen asema, joiden avulla

varmistetaan valvonnan toteutuminen mahdollisimman kattavasti jo tuotteiden myyntivaiheessa.

Etämyynnin oikeustilan laintasoinen selkeyttäminen voi aiheuttaa potentiaalisesti lisääntyviä kansanterveydellisiä haittoja, joiden ei ole arvioitu kuitenkaan etämyynnin nykyisen arvioidun volyymin myötä olevan niin suuria, että etämyynnin salliminen olisi epäsuhtainen keino markkinoiden toiminnan ja tehokkuuden edistämiseksi alkoholilain päämäärän mukaisesti. Jos etämyynti luvanvaraistetaan sen volyymin selkeytyminen ja volyymin seuranta mahdollistaa markkinoiden tilanteen tarkemman arvioinnin. Ei ole viitteitä siitä, että etämyynti vaarantaisi Alkon toiminnan jatkuvuutta, sillä etämyyntiä tapahtuu jo nykyisellään.

On mahdollista, että etämyynnin volyymi kasvaa oikeustilan laintasoinen selkeytymisen myötä, mikä on huomioitava osana kansallista lainvalmistelua. Etämyynnin volyymi voi kuitenkin kasvaa, vaikka alkoholilainsäädäntöä ei selkeytettäisi, minkä myötä oikeustilan selkeyttäminen palvelee markkinoiden vakauttamistavoitetta, etämyynnin tilastointia ja voi edistää haittojen torjunnan tunnistamista sekä kohdistamista alueellisesti ja yleisesti. Jakelupisteet vahvistaisivat valvontaa, jotta ikä- ja päihtymiskontrolli ei vaarantuisi.

Kansanterveydellisestä näkökulmasta on todettavissa, että saatavilla olevan tiedon perusteella kansalliset alkoholihaitat syntyvät nykyisin valtaosin muista alkoholimyymintimuodoista kuin etämyynnistä, etenkin kansallisesta alkoholien vähittäismyynnistä. Kansanterveyden ylläpitäminen ei ole oikeudellisesta näkökulmasta ideologinen kysymys vaan se kytkeytyy alkoholilain tarkoitukseen. Kysymykset etämyynnistä ja vähittäismyynnistä on erotettava oikeudellisessa kontekstissa toisistaan. Etämyynti eroaa vähittäismyynnistä nimenomaisesti siten, että tuotteiden toimitus ei ole välitöntä. Etämyynti ei edellytä sijoittautumista, eikä se mahdollista samanlaista asiakaspalvelukontaktia kuin fyysisestä toimipisteestä käsin tapahtuva vähittäismyynti, minkä lisäksi Suomessa on jo nykyisellään saatavilla kattava valikoima alkoholituotteita myös Alkon verkkokaupassa, jossa toimitustapoja on useita.

Etämyynnin osalta on huomioitava, että sen oikeustilan selkeyttäminen vähittäisjakelua rajoittaen ja tehokasta valvontajärjestelmää hyödyntäen, ei johda saatavuuden lisääntymiseen tavalla, joka olisi vastoin alkoholilainsäädännön yleisestävää päämäärää.

Perusoikeusjärjestelmän osalta etämyynti edistää sananvapautta, elinkeinovapautta, omaisuuden suoja, yhdenvertaisuutta, ja syrjimättömyyttä. Vaikutuksia perusoikeusjärjestelmään voidaan kuvata tiivistettynä seuraavasti. Etämyynnin käsitteeseen sisältyy sekä myynti että markkinointi. Sananvapaus muodostaa tiedonvälityksen kontekstissa, johon verkossa tapahtuva etämyynti käsitteellisesti kuuluu,

yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen perustavanlaatuisesti sidotun demokraattisen järjestelmän perustan. Vaikutuksia sananvapauteen tulee markkinoinnin kontekstissa arvioida huomioiden, että etämyyten tuotteiden markkinoinnin kategorinen salliminen kaikkien tuotetyyppien osalta on lähtökohtaisesti eniten sananvapautta edistävä vaihtoehto ETA-alueelle suuntauvan etämyynten yhteydessä. Sananvapauden perusoikeus ei ole kuitenkaan rajoittamaton ja sitä on asianmukaista rajoittaa mainontaa koskevien lainsäädännöllisten keinojen ohella potentiaalisesti myös siten, että esimerkiksi maksullinen hakukoneoptimointi kielletään.

Mainontaa koskevien rajoitusten avulla terveydelle haitallisten tuotteiden kontekstissa tulee suojata mm. alaikäisiä ja estää vihapuheen tai muun laittoman sisällön levittämistä rajat ylittävän markkinoinnin osalta. Rajoitusten määrittelyssä on huomioitava, että alkoholilainsäädännön päämääriä ei tule asettaa toissijaisiksi suhteessa talouspoliittisiin päämääriin. Keinojen, joilla sananvapautta rajoitetaan markkinoinnin yhteydessä, tulee olla ehdottomasti tarpeellisia ja välttämättömiä. Etämyyntiä voidaan harkita rajoitettavaksi myös tiettyjen tuotteiden osalta, jolloin markkinoinnin rajoituksia tulee arvioida ensisijaisesti kansanterveydellisin ja sosiaalisiin haittoihin liittyvin perustein, jotta rajoittamista voidaan perustella hyväksyttävästi huomioiden asian oikeudellinen ja tosiasiallinen yhteiskunnallinen konteksti. Markkinoinnin rajoittaminen säilytyspalveluja tarjoavilla sivustoilla voi osoittautua haastavaksi, jos etämyyntiä rajataan tuotekategoriapohjaisesti.

Etämyyntiä koskevassa oikeudellisessa tarkastelussa on kiinnitettävä huomioita myös kansallisten ja ETA-alueella toimivien etämyyten syrjimättömään kohteluun. Tässä tarkastelussa keskeistä on etenkin tuotteiden myyntiedellytysten arviointi, mistä huolimatta on huomioitava, että verkossa tapahtuvan palveluntarjonnan kontekstissa myynti- ja markkinointi muodostavat kokonaisuuden. Elinkeinon- ja ammatinharjoittamisen vapauden rajoittamisen oikeasuhtaisuutta arvioidaan samanlaisella logiikalla kuin sananvapauden rajoittamista ja arvioinnin tulee noudattaa alkoholilainsäädännössä säädettyä yleishyödyllistä päämäärää. Elinkeinon- ja ammatinharjoittamisen vapauden painoarvo asian käsittelyssä ei ole suoraan rinnasteinen sananvapauteen vaan kyseisiä oikeuksia on arvioida sen tehtävän perusteella, joita näillä oikeuksilla on yhteiskunnassa huomioiden niiden soveltamiskonteksti, jossa korostuvat Suomen alkoholikulttuurin tietyt erityispiirteet. Tältä osin on syytä huomioida eurooppalaisittain korkea naisiin kohdistuvan väkivallan määrä ja vähittäisjakelun valvonnan vaikutus kyseiseen ilmiöön. Lisäksi on huomioitava lakisääteisen ennaltaehkäisevän päihdetyön merkitys, minkä osalta on todettavissa, että ennaltaehkäisevän työn resurssien vähentäminen ei tue itsessään alkoholituotteiden saatavuuden lisäämistä kansallisilla markkinoilla.

Etämyyntiä koskevien vastuukysymysten osalta on huomioitava myös asian rikosoikeudellinen konteksti, joka kytkeytyy omaisuudensuojan perusoikeuteen ja edellyttää myöskin sen varmistamista, että lainsäädäntö on tarpeeksi täsmällistä ja tarkkarajaisista yhdenvertaisuuden periaatteen prosessuaalisen merkityksen takaamisen näkökulmasta. Taloudellisten seuraamusten voidaan katsoa puuttuvan omaisuudensuojan perusoikeuteen ja myös seuraamusten osalta oikeasuhtaisuutta on arvioitava huomioiden perusoikeuden yhteiskunnallinen funktio sekä alkoholilainsäädännön määrittämä hyväksyttävä päämäärä. Omaisuudensuojan osalta on syytä kiinnittää huomiota siihen, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan puuttuminen omaisuuden suojaan on lähtökohtaisesti sallittua rangaistusten määrän määrittelyn tapahtuessa oikeasuhtaisesti.

Asiassa on syytä huomioida myös ympäristöön liittyvät perusoikeudelliset kysymyksenasettelut, joita voidaan lähestyä mm. kierrätyksen, jätteenkäsittelyn, ja kuljetuksiin liittyvien päästöhaittojen kautta. Etämyynnin lisääntyminen johtaisi luonnollisesti päästöjen kasvuun etenkin kuljetukseen liittyvien päästöjen osalta. Toisaalta etämyynnin sääntelyn kautta on tehostaa kansallisen monopolin toimintaa huomioiden vastuullisuus suhteessa toiminnan ympäristövaikutuksiin. Kansanterveydellisten ja muiden sosiaalisten vaikutusten sekä toissijaisesti kansantaloudellisten vaikutusten merkitystä tulisi tarkastella tarkemmin tulevaa lakiehdotusta koskevan lausuntopalautteen käsittelyn yhteydessä.

Etämyynnin nykyisen oikeustilan selkeyttäminen palvelee oikeusvarmuuden lisääntymisen myötä niin perusoikeuksien toteutumista kuin markkinoiden taloudellista tehokkuutta EU-oikeudellisesta näkökulmasta katsottuna ja kansalliset intressit huomioiden optimaalisella tavalla. Etämyynnin salliminen mahdollistaa kansallisella tasolla Alkon ja muiden luvanvaraisten markkinatoimijoiden toiminnan tehostamisen, millä voidaan olettaa olevan suotuisia vaikutuksia kansantalouteen ilman. Tiivistetysti rajat ylittävän etämyynnin oikeustilan selkeyttämisen tulisi vaarantaa kansanterveyden suojele, jotta se uhkaisi monopolin toiminnan jatkuvuutta. Tämä tarkoittaisi, että Suomeen ETA-alueelta suuntautuva etämyynti olisi volyymitään ja vähittäisjakelutavoiltaan sellaista, että kansallisen alkoholilainsäädännön päämäärät ja yleisestävä funktio eivät enää voisi tehokkaasti toteutua, mikä johtaisi alkoholilain tosiasialliseen tehottomuuteen. Lain tehottomuus luonnollisesti merkitsisi, ettei myöskään Alkolla olisi alkoholilain mukaisia edellytyksiä hoitaa yleishyödyllistä tehtäväänsä.

6. kysymys: Onko olemassa EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisua, jossa arvioitaisiin nimenomaisesti etämyynnin kieltämistä tai rajoittamista EU-oikeuden näkökulmasta

(STM:n käsityksen mukaan esimerkiksi Rosengren –tapaus ei käsittele nimenomaisesti etämyyntiä, vaan matkustajatuontia, eikä tuomioistuin ottanut tapauksessa varsinaisesti kantaa siihen, olisiko etämyynti ollut mahdollista kieltää tai joltain osin kieltää.)? Jos on, millaisia johtopäätöksiä tapauksesta on mahdollista tehdä kansallista lainsäädäntöä kehitettäessä? Lausunnossa on arvioitu hieman ristiriitaisesti Rosengren-tuomiota. Lausunnon alkupuolella (s. 81) todetaan, että Rosengren-tuomion jälkeen Ruotsissa ei selkeytetty etämyyntiä koskevaa oikeustilaa (etäosto sen sijaan sallittiin muuttamalla alkoholilakia), mutta loppupuolella (s. 164) taas nimenomaisesti todetaan, että Rosengren-tuomion jälkeen tehdyllä lainmuutoksella etämyynti sallittiin Ruotsissa. Voisiko tätä vielä selventää, mikä on lausunnonantajien näkemys Rosengren-tuomion sisällöstä?

Lausunnossa todetaan sivulla 128, että etämyynnin vapauttamisen ei tule johtaa tilanteeseen, jossa esim. kotiinkuljetus vaarantaa alkoholituotteiden ikä- ja päihtymyskontrollin tehokkuuden. Lausunnossa esitellään sääntelyratkaisuna jakelupistejärjestelmää, josta etämyynnillä tilattuja alkoholijuomia voitaisiin luovuttaa ostajille. Miten esitetty jakelupistejärjestelmä suhteutuisi siihen, että viimeisimmässä alkoholilain muutosta koskevassa hallituksen esityksessä alkoholijuomien toimitus mm. koteihin sallittaisiin kotimaan vähittäismyynnistä ja alkoholiyhtiöstä ostettujen alkoholijuomien osalta (HE 173/2024 vp)?

Vastaus kysymys 6:

Lähtökohtaisesti asiaa arvioidaan relevantin primaari - ja sekundaarilainsäädännön kautta. Systemaattisten- sekä analogisten tulkintamallien kautta voidaan arvioida asian suhdetta SEUT 34 ja 56 artikloihin sekä direktiiveihin 2000/31/EY ja 2006/123/EY. Edellä mainittujen tulkintamallien ohella lisänä voidaan soveltaa teleologista tulkintamallia suhteessa SEUT 37 artiklaan luettuna yhdessä direktiivin 2000/31/EY kanssa sen selvittämiseksi onko markkinoiden vapauttaminen rationaalista kaikkien alkoholituotteiden osalta.

EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöä ei tule arvioida yhden tapauksen kautta, vaan sen analysointi edellyttää laajojen oikeusalakohtaisten kokonaisuuksien systemaattista läpikäymistä, jotta oikeudellisesti relevantti kehys voidaan määritellä tarkkarajaisesti. Tapausta, jossa käsiteltäisiin nimenomaan etämyynnin rajoittamista ei ole saatavilla alkoholinmyynnin kontekstissa. Analogiaa voidaan kuitenkin hakea muita valmisteveronalaisia terveydelle haitallisia tuotteita koskevasta oikeuskäytännöstä huomioiden, että erilaisten terveydelle haitallisten tuotteiden käyttötavat poikkeavat toisistaan. On myös todettavissa, että tiettyjen alkoholituotteiden laadullisiin

ominaisuuksiin perustuva käyttö on eurooppalaisessa kulttuurissa yleisempää esimerkiksi osana ruokailua, miltä osin on huomioitava kyseisenkaltaisen käytön ero humalahakuiseen juomakulttuuriin. Väkiiviinan osalta on todettava, että Norjassa on käytössä kyseisen tuotetyypin maahantuontikielto. Vaikka Norja ei kuulu EU:n jäsenmaihiin, kuuluu se osaksi ETA- ja Schengen alueita, minkä lisäksi EU:lla on sopimus pohjaista yhteistyötä Norjan kanssa. Huomioiden EFTA- ja EU-tuomioistuinten oikeuskäytännön välinen korrelaatio, voidaan olettaa, että väkiiviinan maahantuontia voitaisiin perusteltujen syiden käsillä ollessa rajoittaa myös osana alkoholilain etämyyntisäännösten päivitystä.

Rosengren tapausta ei tule korostaa asian käsittelyssä, vaikka lainsäädäntöä on - ensiksi etäoston osalta ja myöhemmin *etämyynnin osalta*- selkeytetty Ruotsissa kyseisen tapauksen jälkeen (ks. etämyynnin osalta Lag om alkoholskatt § 15). Ruotsissa Systembolagetin toimintaa on kyetty tehostamaan etämyynnin sallimisen myötä ja se osallistuu mm. huutokauppatoimintaan. Suomen ja Ruotsin kansanterveydelliset ja terveydenhoidon saatavuuteen liittyvät olosuhteet poikkeavat toisistaan, minkä myötä oikeasuhtaisuusarviointi ei ole identtistä, eikä Ruotsin oikeudellisia tai tosiasiallisia olosuhteita tule rinnastaa toisiinsa.

Kuten lausunnossa tuodaan esille, vähittäisjakelun oikeasuhtainen rajoittaminen on sallittua etämyynnin osalta ja valvonnan tehokkuuden varmistamiseksi lausunnossa suositellaan jakelupisteiden hyödyntämistä. Sääntelyllä, jossa hyödynnetään esitettyllä tavalla esimerkiksi jakeluautomaatteja sekä fyysisiä noutopisteitä, nimenomaisesti estetään sellainen vähittäisjakelu, joka ei mahdollista tehokasta ikä- ja päihtymyskontrollia. Vähittäisjakelun rajoituksin myös estetään saatavuuden lisääntyminen tavalla, joka johtaisi yksinoikeusjärjestelmän aseman vaarantumiseen. Kotiovelle tapahtuvassa myynnissä paikalla voi olla esim. joukko päihtyneitä henkilöitä tai asunnossa voi olla useita alaikäisiä, jolloin lähetin vastuu valvonnasta on suuri ja valvontavastuun toteuttamiseen liittyy riskejä. HE 2024/173 mukainen malli tarkoittaa vähittäisjakelun vapauttamista tavalla, joka johtaa saatavuuden lisääntymiseen erittäin merkittävässä mittakaavassa. Tällainen saatavuuden alueellinen lisääntyminen on ristiriidassa lausunnossa esitetyn EU-oikeudellisen analyysin kanssa, joka perustuu hallitusohjelman mukaisesti lähtökohtaan vähittäismyynnin yksinoikeusjärjestelmän jatkuvuuden edellytysten turvaamisesta. Lausunnossa kuvattu EU-oikeudellinen etämyyntiä koskeva ehdotus ei perustu saatavuuden lisäämiseen vastaavanlaisella tavalla kuin HE 173/2024.

Huomioiden relevanttien markkinoiden lainsäädännöllinen koherenssi, voidaan olettaa, että HE 173/2024 mukainen sääntelymalli estäisi vähittäisjakelun rajoittamisen myös etämyynnin osalta tavalla, joka mahdollistaisi tehokkaan valvonnan. HE 173/2024 asettaa ensisijaisiksi taloudelliset vaikutukset, sillä sitä ei ole suunniteltu ensisijaisesti alkoholilain

päämäärän ja tehokkaan valvonnan näkökulmasta. EU-oikeudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna - huomioiden asian yhteiskunnallinen konteksti ja kansallisten alkoholimarkkinoiden erityispiirteet - alkoholin vähittäisjakelun oikeasuhtainen rajoittaminen ja tosiasiallisesti tehokkaan valvonnan takaaminen on olennaista päätöksenteon oikeasuhtaisuuden ja hallitun sekä haittoja minivoivan markkinoiden taloudellisen tehostamisen osalta.

Valvontaa ohjaavat alkoholilain mukaisesti kansanterveyden suojelun ja sosiaalisten haittojen torjunnan päämäärä. Toimitusmyynnissä haitat jäävät nimenomaisesti Suomeen, eikä sen sääntelyn oikeasuhtaisuus analyysi vertaudu kansanterveydellisten vaikutusten osalta toimitusmyyntiin. Etämyynnin sääntelyn osalta haittojen Suomeen kohdistumisen lisääntyminen on riippuvaista etämyynnin volyymin kasvusta. Etämyyntiä koskevien valvontakeinojen soveltaminen kansalliseen vähittäismyyntiin ja -jakeluun ei takaa valvonnan tehokkuutta tavalla, joka olisi yhteensopiva kansallisten tuomioistuinten esittämän argumentaation kanssa koskien ikäraja- ja päihtymyskontrollia.

Kilpailuoikeudellisen markkinoiden määrittelyn osalta on tarkasteltava myös toimitusmyynnin vaikutusta Alkon toiminnan jatkuvuuteen huomioiden päivittäistavarakaupan markkinoiden keskittymisaste. On myös todettava, että Wolt on KKV:n tutkinnan alaisena määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevien syiden vuoksi, anniskeluravintoloiden myynti siirtyisi potentiaalisesti toimitusmyynnin sallimisen myötä entistä vahvemmin Woltille. On todettavissa, että toimitusmyynti vahvistaa sellaisten toimijoiden markkinavoimaa, joiden toiminta ohjaa jo nykyisellään vahvasti markkinoiden kehitystä, etenkin hinnan muodostumista. Lähtökohtaisesti toimitusmyynti edistää pääasiallisesti tiettyjen yksityisen sektorin toimijoiden markkina-asemaa tavalla, joka vaarantaa Alkon toiminnan jatkuvuuden. Kansanterveydellisten sekä muiden sosiaalisten haittojen ja saatavuuden sekä valvonnan tehokkuuden välisen korrelaation myötä on todettavissa, että toimitusmyynti ei palvelisi lähtökohtaisesti kuluttajien tai yhteiskunnan etua. Toimitusmyynnin pääasiallinen tavoite ei ole kansanterveyden suojeleminen vaan taloudellisen hyödyn saavuttaminen, minkä myötä toimitusmyynti ei palvele alkoholilain kansanterveydellistä päämäärää, eikä se edistä yleisestävyyden saavuttamista.

Kun hallitusohjelman alkoholilainsäädäntöön vaikuttavia kirjauksia koskien etä- ja toimitusmyyntiä tarkastellaan kokonaisuutena, voidaan todeta, että vähittäisjakelun vapauttaminen siten, että alkoholia voidaan kuljettaa lähes kaikkiin sijainteihin ja valvonnan tehokkuutta ei voida varmistaa riittävällä tavalla, ei ole alkoholilainsäädännön ja vakiintuneen alkoholipolitiikan valossa oikeasuhtainen ja johdonmukainen keino markkinoiden vapauttamiselle. Alkon toiminnan jatkuvuudelle ei välttämättä ole kansanterveydellisiä perusteita hallitusten esitysten muodostaman kokonaisuuden

arvioinnin perusteella, sillä saatavuus lisääntyy lähes kaikkialla huomioiden poikkeukset, kuten lastentarhat) kaikkien tuotteiden osalta, jos vähittäisjakelu ja kategorinen etämyynti mahdollistetaan siten, että kaiken vahvuisia alkoholituotteita voidaan kuljettaa niin yksityisille- kuin julkisille paikoille suunnitellussa mittakaavassa. Alkoholituotteiden saatavuus lisääntyy tavalla, joka on ristiriidassa alkoholilain yleisestävien päämäärien kanssa, vaikka etämyyntiä rajoitettaisiin direktiivin 2000/31/EY mukaisesti, sillä vähittäisjakelua ei rajoiteta tehokkaan valvonnan mahdollistamiseksi. Tämä lopputulos on ristiriidassa etämyyntiä koskevan hallituksen esityksen tavoitteiden kanssa, joissa tuodaan esille, että Alkon asema säilytetään eikä sen kansanterveydellisiä perusteita muuteta. Olisi ensisijaista selkeyttää etämyynnin oikeustila, joka on lähtökohdat markkinoiden avaamiselle, jotta kansallisten markkinoiden EU-oikeuden mukaisuus voidaan varmistaa ja markkinoiden toimintaa voidaan tehostaa hyväksyttävällä tavalla.

Helsingissä 22.10.2024

Kukka Kuusela

Juha Raitio